

Fremsat den 27. februar 2013 af justitsministeren (Morten Bødskov)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester

(Styrkelse af den parlamentariske kontrol og indsigt)

§ 1

I lov nr. 378 af 6. juli 1988 om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester foretages følgende ændringer:

1. § 2 ophæves og i stedet indsættes:

»§ 2. Regeringen giver årligt udvalget en orientering om efterretningstjenesternes virksomhed.

Stk. 2. Regeringen holder udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Stk. 3. Regeringen giver på udvalgets anmodning oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger.

Stk. 4. Udvalget kan anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis politiets og forsvarets efterretningstjeneste er til stede i forbindelse med et udvalgsmøde med henblik på at besvare spørgsmål.

Stk. 5. Forud for udstedelsen af retningslinjer for efterretningstjenesternes virksomhed underretter regeringen udvalget om indholdet af disse. Henlæggelse af væsentlige nye opgaver til Politiets Efterretningstjeneste skal ligeledes ske efter underretning af udvalget.

Stk. 6. Forud for offentliggørelsen af den årlige redegørelse, som politiets efterretningstjeneste afgiver om sin virk-

somhed, jf. lov om Politiets Efterretningstjeneste § 2, forelægger regeringen udvalget denne.

Stk. 7. Regeringens orientering af udvalget sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

§ 2 a. Udpegning af medlemmerne af Tilsynet med Efterretningstjenesterne med undtagelse af formanden sker efter drøftelse med udvalget.

Stk. 2. Regeringen forelægger forud for offentliggørelsen udvalget de årlige redegørelser, som Tilsynet med Efterretningstjenesterne afgiver om sin virksomhed, jf. lov om Politiets Efterretningstjeneste § 22 og lov om Forsvarets Efterretningstjeneste § 19.

Stk. 3. Regeringen underretter udvalget, hvis en henstilling fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne ikke følges.«

2. I § 3 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Udvalget kan afgive beretning til Folketinget om sin virksomhed, herunder om hvilke emner der har været under behandling i udvalget. Beretningen kan offentliggøres.«

3. I § 4 indsættes som *3. pkt.*:

»Regeringen underretter desuden udvalget om efterretningstjenesternes årlige budget.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2014.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. **Indledning**
2. **Baggrund for lovforslaget**
3. **Gældende ret**
4. **Lovforslagets udformning**
5. **Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige**
6. **Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.**
7. **Administrative konsekvenser for borgere**
8. **Miljømæssige konsekvenser**
9. **Forholdet til EU-retten**
10. **Hørte myndigheder mv.**
11. **Sammenfattende skema**

1. Indledning

Gennem de senere år er der sket en styrkelse af de danske efterretningstjenester. Der har været tale om en nødvendig styrkelse, som afspejler den alvorlige og komplekse terrortrussel, som Danmark står over for. Det er imidlertid regeringens opfattelse, at en styrkelse af efterretningstjenesterne må gå hånd i hånd med øget kontrol på efterretningsområdet, herunder parlamentarisk kontrol. Dette er med til at sikre, at efterretningstjenesterne fungerer betryggende, og at der i befolkningen fortsat er tillid til tjenesterne.

Justitsministeren og forsvarsministeren har samtidig med dette lovforslag fremsat forslag til nye love om Politiets Efterretningstjeneste (PET) og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE).

Formålet med lovforslagene er at gennemføre en samlet og tidssvarende lovregulering af de to efterretningstjenesters virksomhed og etablere et særligt tilsynsorgan til styrkelse af kontrollen med tjenesternes behandling af oplysninger om såvel fysiske som juridiske personer.

Det er regeringens opfattelse, at der som led i en ny samlet regulering af efterretningstjenesternes virksomhed tillige bør ske en styrkelse af den parlamentariske kontrol, som udøves af Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne. Regeringen har derfor besluttet at fremsætte et forslag til lov om ændring af lov nr. 378 af 6. juli 1988 om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester.

2. Baggrunden for lovforslaget

Som nævnt under pkt. 1 er der samtidig med dette lovforslag fremsat forslag til nye selvstændige love om efterretnings-tjenesterne.

Lovforslagene om efterretningstjenesterne bygger på betænkning nr. 1529/2012 om PET og FE, som den 24. februar 2012 blev afgivet af Udvalget vedrørende politiets og forsvarrets efterretningstjenester (Wendler Pedersen-udvalget).

Det fremgår af Wendler Pedersen-udvalgets kommissorium, at udvalgets opgaver ikke omfattede spørgsmålet om en styrket demokratisk kontrol med efterretningstjenesterne, og udvalget har derfor vurderet, at det ikke indgik i udvalgets opgaver at overveje, om der er anledning til at foretage ændringer i lov nr. 378 af 6. juli 1988 om Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne, jf. betænkningens kapitel 1, pkt. 3.2 (side 24 f.).

Spørgsmålet om den parlamentariske kontrol berøres dog af Wendler Pedersen-udvalget i relation til det nye tilsyn (Tilsynet med Efterretningstjenesterne), som udvalget foreslår etableret. Det forudsættes således, at udpegnings af tilsynets formand og øvrige medlemmer sker efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, jf. betænkningens kapitel 11, pkt. 5.5 (side 421).

Desuden peger Wendler Pedersen-udvalgets flertal på, at en endelig stillingtagen til spørgsmålet om de beføjelser, som et tilsyn med efterretningstjenesterne skal tillægges, bør ske i sammenhæng med eventuelle kommende overvejelser om at ændre eller justere rammerne for den nuværende parlamentariske kontrol, jf. bl.a. betænkningens kapitel 11, pkt. 5.10 (side 433).

Efter regeringens opfattelse gør de nye love om PET og FE, herunder etableringen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, det naturligt samtidigt at styrke den parlamentariske kontrol på efterretningsområdet, som udøves af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Regeringens forslag om at styrke den parlamentariske kontrol skal også ses i lyset af den generelle udvikling de senere år, hvor der – bl.a. i lyset af den alvorlige og komplekse terrortrussel mod Danmark – er sket en styrkelse af både PET og FE. Det er således regeringens opfattelse, at en styrkelse af efterretningstjenesterne må gå hånd i hånd med øget kontrol på efterretningsområdet, herunder parlamentarisk kontrol. Dette er med til at sikre, at efterretningstjenesterne fungerer betryggende, og at der i befolkningen fortsat er tillid til tjenesterne.

3. Gældende ret

3.1. Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne blev etableret i henhold til § 1, stk. 1, i lov nr. 378 af 6. juli 1988 om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester.

I de almindelige bemærkninger til loven er der bl.a. redegjort for de mere principielle overvejelser, som etableringen af udvalget gav anledning til, jf. Folketingstidende 1987/88 (2. samling), Tillæg A, sp. 624 f.

Der peges i den forbindelse på, at spørgsmålet om gennemførelse af en særlig ordning med hensyn til indseende med efterretningstjenesterne i form af etablering af et særligt ud-

valg giver anledning til principielle overvejelser i relation til det sædvanlige ministerielle system, navnlig de almindelige grundsætninger om ministrenes ansvar. Det følger således af princippet i grundlovens § 3 om den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt, og de almindelige statsretlige principper, at kompetencen til at træffe administrative afgørelser inden for et bestemt område tilkommer vedkommende minister, og at ministeren har det endelige ansvar for de administrative dispositioner, der træffes inden for det pågældende område. I den forbindelse henvises til de særlige regler i lov nr. 117 af 15. april 1964 om ministres retlige ansvar.

Der peges dog samtidig i de almindelige bemærkninger på, at de nævnte principielle hensyn ikke stiller sig hindrende i vejen for at gennemføre en særlig ordning på et bestemt område, hvis det efter en samlet vurdering må anses for hensigtsmæssigt, men at en ordning med et særligt udvalg imidlertid i givet fald må have en sådan udformning, at ansvaret for efterretningstjenesternes virksomhed både retligt og politisk som hidtil påhviler regeringen.

3.2. Udvalgets sammensætning mv. fremgår af lovens § 1. Det er i bestemmelsen fastsat, at udvalget udgøres af 5 folketingsmedlemmer udpeget af de folketingspartier, som har sæde i Folketingets Præsidium, jf. lovens § 1, stk. 2.

Hvert medlem af udvalget kan foranledige udvalget indkaldt til møde. Endvidere kan drøftelse i udvalget finde sted efter ønske fra regeringen, jf. lovens § 1, stk. 3.

Det fremgår endelig, at der til udvalget knyttes en sekretær, som ikke er medlem af Folketinget. Sekretæren skal stå i fast tjenesteforhold til Folketinget, jf. lovens § 1, stk. 4.

3.3. I lovens § 2 er der fastsat nærmere regler om regeringens underretning af udvalget. Regeringen underretter efter bestemmelsen udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Endvidere holder regeringen udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Orienteringen sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed, jf. lovens § 2, 3. pkt. I de almindelige bemærkninger til loven er det bl.a. anført, at der ved udformningen af ordningen er lagt vægt på, at såvel regeringens afgivelse af oplysninger som udvalgets behandling af disse sker under behørig hensyntagen til de særlige sikkerheds- og varslingsmæssige forhold, der gælder i relation til efterretningstjenesterne, jf. Folketingstidende 1987/88 (2. samling), Tillæg A, sp. 626.

Det er som eksempel på regeringens orientering af udvalget anført, at det efter regeringens opfattelse vil være naturligt, at regeringen periodevis, f.eks. én gang om året, giver udvalget en samlet redegørelse for de forhold og vilkår, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed, jf. Folketingstidende 1987/88 (2. samling), Tillæg A, sp. 626.

Det har på den baggrund gennem årene været en stående aftale mellem forsvarsministeren og justitsministeren på den ene side og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne på den anden side, at cheferne for PET og FE én gang om året – hver for sig – giver en udførlig og bred orientering om tjenesternes virksomhed. I forbindelse med denne orientering redegøres der – med udgangspunkt i tjenesternes aktiviteter og prioriteringer – mere indholdsmæssigt for tjenesternes sagsområder. Ved samme lejlighed orienterer de to chefer om de mere generelle organisatoriske og ressourcemæssige forhold, som knytter sig til tjenesternes virksomhed, og som måtte have betydning for tjenesternes virke og effektivitet, således at udvalget får indgående indsigt i tjenesternes prioriteringer. Den årlige orientering tjener på samme tid som supplement og som en generel overbygning og referenceramme for den løbende orientering af udvalget, som finder sted på de enkelte møder i årets løb.

Det kan herudover nævnes, at det er aftalt, at chefen for PET årligt skal give udvalget en overordnet orientering om efterretningstjenestens praktiske anvendelse af de bestemmelser i retsplejelovens § 116 (indhentning af oplysninger fra andre offentlige myndigheder) og § 783, stk. 2 (indgreb i meddelelseshemmeligheden rettet mod en person), som blev indført i forbindelse med anti-terrorpakke II i 2006, jf. lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love. Desuden skal chefen for FE årligt give udvalget en overordnet orientering om erfaringerne med bestemmelsen i forsvarslovens § 13, stk. 3 (behandling af oplysninger om personer, som er hjemmehørende i Danmark), der ligeledes blev indført ved anti-terrorpakke II, jf. lov nr. 568 af 9. juni 2006 om ændring af lov om forsvarsrets formål, opgaver og organisation mv.

Det kan i den forbindelse også nævnes, at regeringen har anmodet Wamberg-udvalget om at udarbejde en årligt skriftlig redegørelse til justitsministeren og forsvarsministeren, således at denne rapport kan fremsendes til Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, og således at rapporten kan indgå i udvalgets drøftelser i forbindelse med efterretningschefernes orientering om bestemmelser i henholdsvis retsplejelovens § 116, stk. 2, og forsvarslovens § 13, stk. 3.

Om ovennævnte praksis med årlige orienteringer mv. kan der bl.a. henvises til Udvalget vedrørende Efterretningstjenesternes seneste beretning fra den 26. november 2010.

Foruden de årlige orienteringer mv. holder regeringen som nævnt udvalget løbende orienteret om de væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Dette sker bl.a. ved, at justitsministeren og forsvarsministeren deltager i en række af udvalgets møder. Det er i den forbindelse fast praksis, at også departementscheferne for henholdsvis Forsvarsministeriet og Justitsministeriet samt cheferne for PET og FE har deltaget. Udvalget stiller desuden forsvarsministeren og justitsministeren spørgsmål til skriftlig besvarelse. Det er fast

praksis, at de skriftlige spørgsmål også efterfølgende har været drøftet på møder mellem regeringen og udvalget.

Der skal endelig peges på, at udvalget i overensstemmelse med lov nr. 378 af 6. juli 1988 ser det som sin primære opgave at holde sig informeret om og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager, jf. ovennævnte beretning afgivet af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne den 26. november 2010.

3.4. Den bevillingsmæssige kontrol med efterretningstjenesterne er efter lovens § 4 ikke omfattet af udvalgets indseende. Det fremgår dog af bestemmelsen, at udvalget i forbindelse med indhentning af oplysninger hos regeringen kan blive gjort bekendt med generelle bevillingsmæssige forhold i relation til efterretningstjenesterne.

Der skal i relation til den bevillingsmæssige kontrol peges på, at efterretningstjenesterne er omfattet af statsrevisorernes og Rigsrevisors kompetence. Om revision mv. af tjenesternes regnskaber henvises i øvrigt til Wendler Pedersen-udvalgets betænkning kapitel 10 (side 395 ff.) og kapitel 12, pkt. 3.4 (side 450 f.).

3.5. For så vidt angår lovens øvrige bestemmelser skal nævnes, at det fremgår af lovens § 3, at udvalget enten mundtligt eller skriftligt over for regeringen kan tilkendegive sin opfattelse vedrørende de spørgsmål, som tages under behandling i udvalget.

Der er endelig i lovens § 5 fastsat regler om tavshedspligt. Det følger af bestemmelsen, at udvalgets medlemmer og sekretær er forpligtede til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget.

Det fremgår af besvarelsen af 17. juni 1988 af spørgsmål nr. 2, som Folketingets Retsudvalg i 1988 stillede til justitsministeren i forbindelse med behandlingen af forslaget til loven om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester, at en henvendelse direkte til statsministeren vedrørende et spørgsmål, som er taget under behandling i udvalget, ikke vil være en overtrædelse af den i lovens § 5 foreskrevne tavshedspligt.

4. Lovforslagets udformning

4.1. Det er regeringens opfattelse, at den hidtil gældende ordning har fungeret tilfredsstillende og bør videreføres. Regeringen finder imidlertid, at der som led i den nye samlede regulering af efterretningstjenesternes virksomhed tillige bør ske en styrkelse af den parlamentariske kontrol, som udøves af Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

Således foreslår regeringen med lovforslaget at give udvalget øget indsigt i efterretningstjenesternes virksomhed, jf. pkt. 4.2. Desuden foreslås regler om inddragelse af udvalget ved udpegning af medlemmer af det nye tilsyn med efterretningstjenesterne og om indsigt i tilsynets virksomhed, jf.

pkt. 4.3. Endelig foreslår regeringen, at der skabes øget åbenhed om udvalgets virksomhed, jf. pkt. 4.4.

4.2. Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne er etableret med det formål at have indseende med forsvarets og politiets efterretningstjenester, jf. herved udtrykkeligt lovens § 1.

Efter regeringens opfattelse er det en væsentlig forudsætning for, at udvalget kan udøve kontrol med efterretningsområdet, at udvalget under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed, har den nødvendige indseende med tjenesternes virksomhed.

Siden udvalgets etablering i 1988 har udvalget sammen med regeringen haft lejlighed til at etablere en praksis i relation til regeringens orientering af udvalget. Der henvises herom til pkt. 3.3. Det er regeringens opfattelse, at der bl.a. på baggrund af disse erfaringer er anledning til at udbygge og ajourføre reglerne om udvalgets indsigt i efterretningstjenesternes virksomhed.

Regeringen foreslår således at lovfæste, at der – ved siden af regeringens løbende orientering – årligt gives udvalget en udførlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed.

Regeringen foreslår herudover, at der indføres en pligt for regeringen til på anmodning at give udvalget oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger. Det kan f.eks. være statistik om visse typer af tvangsindgreb efter reglerne i retsplejeloven eller om antallet af personer, der er genstand for undersøgelse hos PET. Det forudsættes i den forbindelse, at der sker en videreførelse af den gældende ordning, hvorefter det er udvalgets primære opgave at holde sig informeret om og om fornødent tilkendegive sin opfattelse af efterretningstjenesternes overordnede virksomhed, mens man som udgangspunkt ikke foretager nogen bedømmelse af tjenesternes behandling af konkrete sager, jf. under pkt. 3.3.

Det bemærkes endvidere, at regeringens orientering af udvalget som hidtil skal ske under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

Som led i at sikre udvalget bedst mulig indseende med efterretningstjenesterne foreslår regeringen desuden, at udvalget kan anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis politiets og forsvarets efterretningstjeneste er til stede i forbindelse med et udvalgsmøde med henblik på – inden for de ovennævnte rammer – at bistå ministrene med at besvare spørgsmål fra valgsmødemedlemmerne. Det forudsættes, at en anmodning fra udvalget som altovervejende hovedregel imødekommes. Det bemærkes i den forbindelse, at det allerede i dag er fast praksis, at cheferne for PET og FE er til stede ved de valgsmøder, hvor justitsministeren og forsvarsministeren deltager, ligesom det er cheferne for de to efterretningstjenester, som giver udvalget årlige orienteringer mv., jf. under pkt. 3.3.

Regeringen foreslår herudover, at udvalget skal have forelagt den årlige redegørelse, som PET fremover skal afgive om sin virksomhed. Forelæggelsen skal ske forud for offentliggørelsen af redegørelsen.

Desuden foreslår regeringen, at den gældende ordning, hvorefter udvalget modtager underretning om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed, videreføres. Det foreslås dog at styrke udvalgets kontrol derved, at det bestemmes, at regeringen forud for udstedelsen af retningslinjer for tjenesternes virksomhed skal underrette udvalget om indholdet af disse. Herved vil udvalgets eventuelle synspunkter kunne indgå i regeringens samlede overvejelser, inden retningslinjerne udstedes. Regeringen foreslår desuden, at der indføres et krav om, at henlæggelse af væsentlige nye opgaver til PET ligeledes skal ske efter underretning af udvalget.

Det foreslås endelig, at regeringen skal underrette udvalget om efterretningstjenesternes årlige budget.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 og 3 (forslag til § 2 og § 4, 3. pkt., i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester), og bemærkningerne her til.

4.3. Med lovforslagene om PET og FE etableres et særligt tilsynsorgan til styrkelse af kontrollen med tjenesternes behandling af oplysninger om såvel fysiske som juridiske personer (Tilsynet med Efterretningstjenesterne).

Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal fungere i fuld uafhængighed. Dette udelukker imidlertid ikke, at Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne inddrages ved udpegning af tilsynets medlemmer og gives indsigt i tilsynets virksomhed.

Det foreslås, at udpegning af tilsynets medlemmer med undtagelse af formanden sker efter drøftelse med udvalget.

Regeringen foreslår herudover, at udvalget sikres indsigt med Tilsynet med Efterretningstjenesternes virksomhed, ved at udvalget får forelagt de årlige redegørelser, som tilsynet afgiver om sin virksomhed. Forelæggelsen skal ske forud for offentliggørelsen af redegørelserne.

Det foreslås endelig, at der skal ske underretning af udvalget, hvis der helt ekstraordinært skulle opstå en sag, hvor en henstilling fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne ikke følges.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til § 2 a i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester), og bemærkningerne her til.

4.4. Af hensyn til de særlige forhold, som gør sig gældende vedrørende efterretningstjenesterne, er det nødvendigt, at udvalgets medlemmer og sekretær har tavshedspligt om alt, hvad de erfarer i udvalget. Udvalget kan imidlertid over for regeringen tilkendegive sin opfattelse vedrørende de spørgs-

mål, som tages under behandling i udvalget. Der henvises til omtalen under pkt. 3.5 af lovens §§ 3 og 5.

Med henblik på at skabe størst mulig åbenhed er det regeringens opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt at lovfæste ordningen, hvorefter udvalget kan afgive beretning om sin virksomhed. Det foreslås i den forbindelse, at udvalget – uden at krænke den særlige tavshedspligtsbestemmelse – kan angive de emner, som har været under behandling i udvalget. Udvalget kan rådføre sig med regeringen om, hvad der vil kunne medtages i beretningen uden at krænke tavshedspligten.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 (forslag til § 3, stk. 2, i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester), og bemærkningerne her til.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning for det offentlige.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ikke økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

8. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Advokatrådet, Akademikernes Centralorganisation, Amnesty International, Beredskabsstyrelsen, Centralforeningen for Stampedel, Centralorganisationen af 2010 – CO10, Danske Advokater, Danske Regioner, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Foreningen af Forsvarets Auditører, Foreningen af Forsvarets Auditørfuldmægtige, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Forsvarets Auditørkorps, Forsvarets Efterretningstjeneste, Forsvarets Personeltjeneste, Forsvarskommandoen, Hjemmeværnskommandoen, Hovedorganisationen af Officerer i Danmark, Hærens Konstabel- og Korporalforening, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Offentligt

Ansattes Organisationer, Politidirektørforeningen, Politiforbundet, Retspolitisk Forening, Retssikkerhedsfonden, Rigs-

advokaten, Rigspolitiet, samtlige byretter, Vestre Landsret og Østre Landsret.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 2 og § 2 a)

Forslaget til § 2 i lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester indebærer en udbygning og ajourføring af den gældende bestemmelse i § 2 om udvalgets indsigt i efterretningstjenesternes virksomhed. Formålet er, under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed, at give udvalget større indseende med tjenesternes virksomhed.

Med forslaget til § 2, *stk. 1*, foreslås det, at regeringen årligt giver udvalget en udførlig orientering om efterretningstjenesternes virksomhed. Det bliver således lovfæstet, at cheferne for PET og FE én gang om året – hver for sig – giver en udførlig og bred orientering om tjenesternes virksomhed. I forbindelse med denne orientering redegøres der – med udgangspunkt i tjenesternes aktiviteter og prioriteringer – mere indholdsmæssigt for tjenesternes sagsområder. Ved samme lejlighed orienterer de to chefer om de mere generelle organisatoriske og ressourcemæssige forhold, som knytter sig til tjenesternes virksomhed, og som måtte have betydning for tjenesternes virke og effektivitet, således at udvalget får indgående indsigt i tjenesternes prioriteringer. Den årlige orientering tjener på samme tid som supplement og som en generel overbygning og referenceramme for den løbende orientering af udvalget, som finder sted på de enkelte møder i årets løb.

Det forudsættes, at udvalget i forbindelse med den årlige orientering underrettes om PETs brug af civile som agenter. Underretningen skal indeholde oplysninger om antallet af tilfælde, hvor PET har anvendt civile som agenter. Der skal også gives oplysninger om, på hvilke områder inden for straffelovens kapitel 12 og 13 PET har anvendt civile som agenter, f.eks. om der er tale om terrorisme, ekstremisme, spionage eller spredning af masseødelæggelsesvåben. Der skal herudover – under hensyntagen til de særlige forhold, der gør sig gældende på området – gives udvalget eksempler på konkrete sager, hvor civile har været anvendt som agenter. Udvalget skal desuden oplyses om retningslinjerne for aflønning af kilder, herunder civile der anvendes som agenter. Den årlige underretning skal som minimum indeholde de nævnte oplysninger. Udvalget kan sammen med regeringen etablere en praksis om, at underretningen også skal omfatte andre oplysninger om PETs brug af agenter.

Regeringen skal endvidere én gang årligt orientere udvalget om de tilfælde, hvor Justitsministeriet i medfør af retsplejelovens regler herom er blevet underrettet om, at PET har foretaget tvangsindgreb, som domstolene ikke har godkendt. Orienteringen skal ske inden for de i øvrigt fastsatte rammer for regeringens orientering af udvalget.

Efter forslaget til § 2, *stk. 2*, skal regeringen holde udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virk-

somhed. Der er tale om en videreførelse af den gældende bestemmelse i § 2, 2. pkt.

Med forslaget til § 2, *stk. 3*, foreslås det, at regeringen på udvalgets anmodning skal give oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger.

Det kan f.eks. være en orientering om PET's praktiske anvendelse af § 4 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste (om indhentning af oplysninger fra andre offentlige myndigheder) eller oplysning om visse typer af tvangsindgreb efter reglerne i retsplejeloven, f.eks. dataaflysning, herunder om antallet af sager, hvor der er meddelt afslag på at foretage en bestemt type indgreb. Som et andet eksempel på statistik, som udvalget vil kunne anmode om, kan nævnes oplysninger om antallet af personer, der er genstand for undersøgelse hos PET, jf. § 5 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste, eller om det antal sager, hvor PET har foretaget en sikkerhedsundersøgelse, herunder om antallet af sager, hvor undersøgelsen har resulteret i videregivelse af belastende oplysninger.

For så angår FE kan f.eks. nævnes oplysninger om tjenestens erfaringer med bestemmelsen i forsvarslovens § 13, *stk. 3* (behandling af oplysninger om personer, som er hjemmehørende i Danmark), som med en enkelt justering videreføres i § 3, *stk. 2*, i forslag til lov om Forsvarets Efterretningstjeneste.

Efter forslaget til § 2, *stk. 4*, kan udvalget anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis politiets og forsvarets efterretningstjeneste er til stede i forbindelse med et udvalgsmøde med henblik på at besvare spørgsmål. Det forudsættes, at den ansvarlige minister, på hvis vegne besvarelsen af spørgsmål sker, også deltager. I praksis er cheferne for PET og FE allerede i dag til stede ved alle udvalgsmøder, hvor justitsministeren og forsvarsministeren deltager, og det er også i vid udstrækning cheferne for efterretningstjenesterne, som på møderne orienterer udvalget om tjenesternes virksomhed.

Forslaget til § 2, *stk. 5, 1. pkt.*, indebærer en præcisering af den gældende bestemmelse i § 2, 1. pkt., hvorefter regeringen underretter udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Efter den foreslåede bestemmelse skal regeringen fremover forud for udstedelsen af retningslinjer for efterretningstjenesternes virksomhed underrette udvalget om indholdet af disse. Bestemmelsen sigter til retningslinjer udstedt med hjemmel i lovene om PET og FE eller forudsat i bemærkningerne til lovforslagene. Såfremt udvalget herudover ønsker at blive underrettet om andre retningslinjer, vil udvalget kunne anmode herom.

Forslaget til lov om Politiets Efterretningstjeneste indeholder i § 1, *stk. 1*, en opregning af, hvilke opgaver PET skal varetage i fremtiden, idet det samtidig fremgår af bestemmelsens *stk. 2*, at justitsministeren kan bestemme, at andre

opgaver, som har sammenhæng med de i *stk. 1*, nævnte opgaver, kan henlægges til PET. Med forslaget til *stk. 5, 2. pkt.*, foreslås det, at henlæggelse af væsentlige nye opgaver til PET skal ske efter underretning af udvalget.

Med lovforslaget om PET foreslås det, at efterretningstjenesten afgiver en årlig redegørelse om sin virksomhed til justitsministeren. Der henvises til § 2 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste. Det er i lovforslaget forudsat, at den nævnte redegørelse offentliggøres. Med forslaget til § 2, *stk. 6*, foreslås det, at regeringen forelægger udvalget den årlige redegørelse. Redegørelsen vil således kunne danne grundlag for drøftelser mellem udvalget og regeringen. Det foreslås, at udvalget skal have forelagt redegørelsen, før den offentliggøres.

Forslaget til § 2, *stk. 7*, er en videreførelse af den gældende bestemmelse i § 2, 3. pkt. Det følger af bestemmelsen, at regeringens orientering af udvalget sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

Regeringen lægger således afgørende vægt på, at der sker en videreførelse af den gældende ordning, hvorefter såvel regeringens afgivelse af oplysninger som udvalgets behandling af disse sker under behørig hensyntagen til de særlige sikkerheds- og varslingsmæssige forhold, der gælder i relation til efterretningstjenesterne.

Der henvises om bestemmelserne i § 2 i øvrigt til *pkt. 4.2* i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Forslaget til § 2 *a* i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester er ny og vedrører udvalgets forhold til det tilsyn (Tilsynet med Efterretnings-tjenesterne), som foreslås oprettet med de samtidig fremsatte lovforslag om PET og FE.

Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal bestå af 5 medlemmer, som udpeges af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden, der skal være landsdommer, udpeges efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret. Der henvises til § 16 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste.

Efter forslaget til § 2 *a, stk. 1*, sker udpegning af medlemmerne af Tilsynet med Efterretningstjenesterne med undtagelse af formanden efter drøftelse med udvalget.

Regeringen tager i første omgang initiativ til en drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne af, hvilke kriterier der skal gælde ved udpegning af tilsynets medlemmer. Ved fastlæggelsen af kriterierne bør det være afgørende, at de pågældende personer i kraft af deres individuelle egenskaber nyder almindelig anerkendelse og besidder en høj grad af personlig integritet. Det bemærkes, at formanden for tilsynet skal være landsdommer og udnævnes efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre landsret.

Når regeringen på baggrund af de fastlagte kriterier har besluttet, hvilke personer der ønskes udpeget, meddeles udvalget navnene på disse.

Der finder på den baggrund en fornyet drøftelse sted i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. Forud for drøftelsen fremsendes udvalget en begrundet indstilling for de foreslåede personer, herunder disses CV, dog ikke for formanden, der som nævnt udnævnes efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre landsret. Udvalget har i forbindelse med drøftelserne mulighed for at komme med indsigelser i forhold til de foreslåede personer og fremsætte alternative forslag til medlemmer. Muligheden for at fremsætte indsigelser og alternative forslag omfatter ikke formanden for tilsynet.

På baggrund af drøftelserne med udvalget udpeger justitsministeren endeligt formanden for og de øvrige medlemmer af Tilsynet med Efterretningstjenesterne.

I lovforslagene om PET og FE foreslås det, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal afgive en årlig redegørelse om sin virksomhed til henholdsvis justitsministeren og forsvarsministeren. Der henvises til § 22 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste og § 19 i forslag til lov om Forsvarets Efterretningstjeneste. Det er i lovforslagene forudsat, at de nævnte redegørelser offentliggøres.

Med forslaget til 2 a, stk. 2, foreslås det, at regeringen forelægger udvalget de årlige redegørelser. Redegørelserne vil således kunne danne grundlag for drøftelser mellem udvalget og regeringen. Det foreslås, at udvalget skal have forelagt redegørelserne, før de offentliggøres. Redegørelserne skal således sendes til udvalget forud for deres offentliggørelse.

I lovforslagene om PET og FE foreslås det, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal kunne afgive udtalelser over for efterretningstjenesterne. Det foreslås samtidig, at PET og FE skal underrette Tilsynet med Efterretningstjenesterne, og at sagen skal forelægges for henholdsvis justitsministeren og forsvarsministeren til afgørelse, hvis den helt ekstraordinære situation skulle opstå, at tjenesterne beslutter ikke at følge en henstilling fra tilsynet. Der henvises i den forbindelse til § 19 i forslag til lov om Politiets Efterretningstjeneste og § 16 i forslag til lov om Forsvarets Efterretningstjeneste.

Med forslaget til § 2 a, stk. 3, foreslås det, at regeringen er forpligtet til at underrette Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, hvis der ligeledes – helt ekstraordinært – måtte opstå en situation, hvor regeringen også beslutter sig for ikke at følge en henstilling fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Det forudsættes, at regeringen i forbindelse med underretningen af udvalget afgiver en begrundet redegørelse for sine synspunkter. Efter regeringens opfattelse vil den foreslåede underretningsforpligtelse kunne modvirke en eventuel risiko for, at der opstår mistanke om, at en beslutning om ikke at følge en henstilling fra Tilsynet med Efter-

retningstjenesterne måtte have baggrund i politisk misbrug mv. af efterretningstjenesterne.

Der henvises om bestemmelserne i § 2 a i øvrigt til pkt. 4.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2 (§ 3, stk. 2)

Udvalget har siden etableringen i 1988 afgivet i alt 8 beretninger om udvalgets virksomhed. Den seneste beretning blev afgivet den 26. november 2010. Med forslaget til § 3, stk. 2, foreslås det at lovfæste ordningen, hvorefter udvalget kan afgive beretning om sin virksomhed. Der kunne f.eks. være tale om en årlig beretning.

Beretningerne afgives med henblik på offentliggørelse. Det foreslås i den forbindelse, at beretningen kan angive, hvilke emner der har været under behandling i udvalget. Det kan f.eks. være, at udvalget har drøftet PETs praksis med hensyn til telefonaflytninger.

Udvalgets medlemmer og sekretær er forpligtede til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget, jf. den særlige tavshedspligtsbestemmelse i lovens § 5. Forslaget til § 3, stk. 2, indebærer imidlertid, at udvalget inden for rammerne af den særlige tavshedspligtsbestemmelse kan angive, hvilke emner der har været behandlet i udvalget. Det forudsættes, at regeringen i fornødent omfang bistår udvalget, hvis der måtte opstå spørgsmål om, hvad der kan offentliggøres i udvalgets årlige beretninger, herunder f.eks. hvor detaljeret emnerne kan angives.

Der henvises om bestemmelserne i § 3, stk. 2, i øvrigt til pkt. 4.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 (§ 4, 3. pkt.)

Både PET og FE har i dag deres egen hovedkonto på finansloven. Der findes derved et offentligt tilgængeligt budgetskøn for begge efterretningstjenester.

Med forslaget til § 4, 3. pkt., foreslås det, at regeringen underretter udvalget om efterretningstjenesternes årlige budget. Hermed sigtes ikke alene til det på finansloven angivne budget, der i sagens natur er af overordnet karakter, men også til mere detaljerede oplysninger om budgetmæssige forhold. Det kan bl.a. være oplysninger om efterretningstjenesternes fordeling af midler på bestemte typer opgaver eller områder, f.eks. udgifterne til bekæmpelse af industrispionage, vidnebeskyttelse eller kilder. Det forudsættes i den forbindelse, at udvalget og regeringen i fællesskab etablerer en praksis, hvorved det nærmere fastlægges, hvilke oplysninger der skal udleveres, og som indebærer, at udvalget under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed, får det bedst mulige indseende med efterretningstjenesternes budgetmæssige forhold.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2014.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 2. Regeringen underretter udvalget om indholdet af de retningslinjer, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Endvidere holder regeringen udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Denne orientering sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

§ 3. Udvalget kan enten mundtligt eller skriftligt over for regeringen tilkendegive sin opfattelse vedrørende de spørgsmål, som tages under behandling i udvalget.

§ 1

I lov nr. 378 af 6. juli 1988 om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester foretages følgende ændringer:

1. § 2 ophæves og i stedet indsættes:

»§ 2. Regeringen giver årligt udvalget en orientering om efterretningstjenesternes virksomhed.

Stk. 2. Regeringen holder udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Stk. 3. Regeringen giver på udvalgets anmodning oplysninger om efterretningstjenesternes virksomhed, herunder statistiske oplysninger.

Stk. 4. Udvalget kan anmode justitsministeren og forsvarsministeren om at foranledige, at cheferne for henholdsvis politiets og forsvarrets efterretningstjeneste er til stede i forbindelse med et udvalgsmøde med henblik på at besvare spørgsmål.

Stk. 5. Forud for udstedelsen af retningslinjer for efterretningstjenesternes virksomhed underretter regeringen udvalget om indholdet af disse. Henlæggelse af væsentlige nye opgaver til Politiets Efterretningstjeneste skal ligeledes ske efter underretning af udvalget.

Stk. 6. Forud for offentliggørelsen af den årlige redegørelse, som politiets efterretningstjeneste afgiver om sin virksomhed, jf. lov om Politiets Efterretningstjeneste § 2, forelægger regeringen udvalget denne.

Stk. 7. Regeringens orientering af udvalget sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

§ 2 a. Udpegning af medlemmerne af Tilsynet med Efterretningstjenesterne med undtagelse af formanden sker efter drøftelse med udvalget.

Stk. 2. Regeringen forelægger forud for offentliggørelsen udvalget de årlige redegørelser, som Tilsynet med Efterretningstjenesterne afgiver om sin virksomhed, jf. lov om Politiets Efterretningstjeneste § 22 og lov om Forsvarets Efterretningstjeneste § 19.

Stk. 3. Regeringen underretter udvalget, hvis en henstilling fra Tilsynet med Efterretningstjenesterne ikke følges.«

2. I § 3 indsættes som *stk. 2*:

»Stk. 2. Udvalget kan afgive beretning til Folketinget om sin virksomhed, herunder om hvilke emner der har været under behandling i udvalget. Beretningen kan offentliggøres.«

§ 4. Den bevillingsmæssige kontrol med efterretningstjenesterne er ikke omfattet af udvalgets indseende. Udvalget kan dog i forbindelse med indhentning af oplysninger hos regeringen blive gjort bekendt med generelle bevillingsmæssige forhold i relation til efterretningstjenesterne.

3. I § 4 indsættes som 3. pkt.:

»Regeringen underretter desuden udvalget om efterretningstjenesternes årlige budget.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2014.